

Latgaliešu laikraksts „Drywa” par Latgales kongresa norisi

1917. 1. maijs

Prīcīgu ziņu jums nasam, tautīši! Kai smogu zvonu dyžanō skania, lai skan un atskan jei pa vysom myusu dzimtenes molom un maleniom!

Tautīši! Pec symtim godu myusu tautas dalioas vordzynošonas sasaleseja Rezeknē 26. un 27. aprīlī uz kongresu myusu Latgolas lobokī dali, pogostu, draudžu, bīdrību un koloniju delegati un kai breivos Krīvejas bārni izsaceja sovū vōrdu. Uz šū kongresu sagoja 232 delegati. Pyrms kongresa pa pilsatas īlom nu [Terdzības školās](#) laides īt uz bazneicu ar skaistīm korūgīm skaistā procesijā kongresa dalībņiki un liaužu bori ar strelnīkim priķšgolā. Dīvs deve skaistu dīnu. Saulītes storūs skaiški vyzulioja korūgu zeltīti litari¹ un sludynoja liaudim par jaunu dzeives ītaisīšonu nokušajā Latvīšu zemes ītaisējumā. Mes ceram, ka šus karugu vordus pec iraudzes atspīdumūs uz „[Drywas](#)” lopom arī tī, kas šajos latvīšu svātkūs navareja vai naspeja jemt dalību.

Pec skaistas ar lelom ceremonijom nuturatas baznīcā dīvakolpošonas procesija laides īt pa īlom, koleidz golu golā apsastoja pi [Terdzības školās](#). Procesijas laikā atskaneja latviskas dzīsmes, ar orkestra skaniem pavadītas. Liaužu beja vysleidza kai atlaidu dīnōs.

Utrajā stundē pec pusdienas tyka atklots kongress. „[Dianas](#)” mojuklis beja pylns delegatu un vīsu. Atklōja kongresu „[Latgališu Organizācijas Komisijas](#)” priķšinīks baznīckungs [Trasuns](#). Pec apsweicinošonas wordim jis lyka priķkā kongresam iwelet jaunu priķšnicību. Par priķšniku winbalsigi tyka izwalats b-ks [Trasuns](#). Par priķšinīku bīdrim tyka ivalati k-gi: [G. Mukts](#), [J. Rubuls](#), [Džerenš](#) un J. Dzens².

Par sekretarim: [D. Logins](#), [P. Laizans](#), [P. Lazdans](#) un [J. Kindzuls](#).

Tyka sastodita dīnas kortība. Pyrmajā vītā tyka pīlaisti apsveicynojumi. Pyrmī apsveicynoja pōliu priķštovi, ar liuti sirsnigim sveicīnim. Pec pōliu taipat sirsnigi sveicynoja žaidu priķštovis. Pec žeidim vel sirsneigok apsveicynoja Rēzeknes karaveiru un strodniku padumes priķštovi.

Vysūs sveicinojumūs kai straujajs yudisneņš teceja pa latvīšu adresei dzilia cīna un sirsnigas simpatijas vordi. Tyka atzeimots, ka latvīšim pošim sovā zemē vajag vest saimestību, tikai naaizmerst arī par cytu tautu pīdarīgom tīsībom.

Nu viniu latvīšu puses sveicynojumu beja liuti daudz. Pymajs kongresu apsveicynoja personigi Valsts Dumas deputats kungs [Zalīts](#), ūtrs kungs [Mejerovīts](#), tad vasala virkne cytu sveicynotoju. Jaunkundze [V. Seil](#) refereja par tim nutykumim, par tu satiksmi, kaidu beja redzejuši dzeives apstokli padejūs laikūs storp Latgolas un Baltijas latvīšim.

Pec tō soces runas par latvīšu daliu apvīnošonu vīnā autonomā Latvijā ar sovu pašvaldību kotrai Latvijas daliai: Latgolai, Vydzemei un Kurzemei. Runotoju pisateica dyžan daudz leidz 30 personu. Tai kai runas aizjemtu dyžan daudz laika un moz palyktu laika ku patiši izdarit, beja lykts priškā vairok runotoju napilaist. Tam pikrita kongress. Vel lyka priškā aprubežot runotojim laiku. Šitam kongress ar bolsu vairokumu napikrita, atstodams breivibu izasacit tik, cik kas atrun par vajadzīgu, jo līta dyžan svareiga.

Refereja šajā lītā baznīckungs profesors [J. Rancans](#). Jo paskaidrojumi dyžan pamatigi kungs [Kemps](#) izasaceja, ka mes latgalīši tynsi, ka baltīši gudri un bogoti, ka par agri meklēt kopigas pašvaldibas, ka vinim vin vajag meklet pašvaldibas, ka Reigas seimā mes byusim kai divi pret trejim, ka topec mums nav rekina vinotīs. Daudz beja runotoju, kuri apgozia jo dumas un izasaceja, ka var apvinot zemes taidā ziniā, ka kotrs sovā zemē byut par saimnīku pats, bet na svešniks. Storp runotojim beja arī pīrodits, ka kungs [Kemps](#) vīnā vītā ir runojis tū, kū utrajā ir apgozis, ka vinu reizi ir apsametīs par baznicas draugu, utrā par jos īnaindīku. Sevišķi smogus pīrodejumus pīvede kungs [Jurs Paberzs](#), kurs pavaicoja kongresam: vai pylhvarnīki beja kod davuši kungam [Kempam](#) nu sovim pogostim bolsus. Kongress teicia, ka nadevis. Tad runotojs nusaucia „Letgolas Tautas komitetu” na par „tautas”, bet par „provokācijas komitetu”. Pec dažu runotoju runu beigom priksnika bidris kungs [Mukts](#) pavaicoja sapulci: vai atļiaus kungam [Kempam](#) runot utru reizi, bolsu daudzums naatliovia un kunga [Kempa](#), pīkritēji sacaldami lelus klidzinius lodīdamīs izgoja nu kongresa.

Pa tu laiku orā beja brismiga atmosfera. Malnsymtnikīku cyldynošona pret vinošonus padareja tū, ka staroveri gryustēja bazneickungus un gribeja sist. Dažus gribeja mest upe, dažus aresteja.

Tikai karaveiri izglobia. Tai kai draudas beja brīsmigas nu apvinotu zemu pretnīku puses – pat draudeja, ka nusišsut vysus, kas gribešut apvinot. Kongress naspeja vairs tu dīnu strodot un partrauca sedi. Zam taidu brīsmu īspaida kaidš pors desmitu deputatu atstoja Rezekni.

Kad syutito uz Rezekni karaveiru un strodniku delegatu padumi delegacija dabojā apsulejuma nokušu dīnu dābot apsardzību kongress nokušu dīnu otkon tyka vasts toliok.

Kunga [Kempa](#) pīkriteji otkon beja isaroduši, bet kad pa jaunai byušonai beja atļauts runot kungam [J. Paberžam](#) paskaita, ka te nūteik nataisniba, sacelia brīsmīgu skandalu un kulakus kratidami, draudedami, lodedamis izgoja orā. Daži nu tim gon nadareja taidu poristību, bet daudzums izatureja tai, ka izaturīs naudzynoti cylvāki, kur versu jam dyures, losti. Pec to skandala kongress strodoja mīreigi un iznesia daudz sprīdumu. Daži aizrodeja uz dažim tryiukumim pi kongresa sasaukšonas un nagribeja iznest obligatorisku sprīdumu, tūmār vyss daudzums saceja, ka šī asūt zemnīki izvļāti nu pogostim etc. šim naasut laika braukot pa kongresim, topec šim vajag iznest sprīdumus. Ka jauns kongress arī tikšūt nu zemes padūmes sasaukts, tad tam laikam navajagūt šitū atstot uz vītas.

Tad kongresa sprīdumi iznasti šaidi:

1. Mes Vitebskas gubernes latvīšu pylhvarnīki, saspulcejuši 26. un 27. aprīlī Rezeknē sasauktā kongresā, atzeidami latvīšus, kas dzeivoij Vitebskas guberniā, Kurzemē un Vidzemē par vīnu latvīšu tautu, nūsprīdiom apsavinot ar Vidzemes un Kurzemes latvīšim vīnā politiska autonomā tautas organizmā Krīvijās valstī.
2. Mes Latgoals latvīši, apsavinodami ar Vidzemes un Kurzemes latvīšim, paturom sovu pašvaldību, pylnu tīsību pošim nūsacit par sevi volūdas, ticibas, baznicas, školu un saimistibas, kai ari zemes vaicojuma ziniā, bazneicas darišonōs pīvinojut pi Latgolas ari Kurzemes un Vydzemes katolius.
3. Mes Latgolas latvīši vyskorstok velejamis uzturet vysloboku sadarību ar cyttautišim krivim, polim, žeidim un citim, kas dzeivoij Latgolas rūbežūs,

poši mekladami breiveibu sovai tautai. Mes atzeistam, atstojam un pabalstisim cyttautišu breivibas un un tīsibas vysōs ju tautyskajōs darišonōs; ticibas, voludas, školū, īstožu un cytōs tautyskōs lītōs.

4. Mes latgališi, izvēlādami sovu padumi („zemes padumi” Dr. red.)³ uztycam padumei stotis sakarā ar cyttautišu izvālatom padumem un seiki izstrodot kupigas dzivošonas pamatus.

Šitus spridumus pijeme symts ostondesmit vins deputats, kad zam ju bolsošonas atstoje sapulci tresdesmit devinu deputati pa lelakai dalia petrogradīši ar kg. [Kempu](#) priķšgolā.

Pec tom tyka issprīsts, ka vajadzīga byutu Latgalīšu zemnīku savīneiba, kuras nūdybynošonu atstoja zemes padumei. Tad tyka īvālāta Latgolas Zemes Padume, del vysu treju Latgolas aprinku Ludzas, Rēzeknes un Daugpiles. Padumi nusprīdia velet tai, ka vysom tautom byutu sovi priķšstovi, skotutis pa tautību lucekliu daudzumam Latgolā. Pa statistikai (ļaužu skaitliam) Latgolā latvīšu ir 60 procentu, topec latvīšim kreit 36 vītas un cyttautīšim 24 vītas.

Nu latvīšim tyka īvālāti: [bk. Velkme](#), [bk. prof. J. Rancans](#), [V. Rubuls](#), [J. Grišans](#), [J. Kindzuļs](#), [E. Krustans](#), [J. Paberzs](#), [V. Seile](#), [Bojars](#), [D. Logins](#), [J. Rubuls](#), [bk. Tukišs](#), [F. Greivuls](#), [Obšteins](#), [Šeins](#), [Stukuls](#), [Lazdans](#), [Ed. Kozlovskis](#), [bk. Trasuns](#), [Laurinovičs](#), [bk. dz.](#)⁴ [Rancans](#), [Džerenšs](#), [Muriņš](#), [Saliniks](#), [Leitans](#)⁵, [Jurkans](#), [Laizans](#), [Krakops](#), [Kokins](#), [Platpīrs](#), [Broks](#)⁶, [Krops](#), [Dzeņs](#)⁷, [Lačkajs](#), [Ločmels](#), [Svenčs](#), [Kindzuls](#), [Doroško](#), [Selickis](#), [Stafeckis](#), [Zvīdra](#), [Vonogs](#), [Apšinīks](#), [bk. Tumašunas](#), [Verdiņš](#), [Uzuliņš](#) un [Maliņš](#).⁸

Beja vel sprīsts par Latgolas treju aprinku atšķeršonu nu citim Vitebskas gubernias aprinkim un sastodeišonu pagaidom taidas kai jaunas gubernias, ar savu komisaru latviti latgaliti, par Latgolas nadolamību, par kongresa jauna sasaukšanu, jo Zemes Padume atrass tū par vajadzeigu un t. t.

Takušōs dareišonōs tyka inasts vaicojums par latvīšu veiskupijas nudybynošonu, par skolotoju latgalīšu sagatavošonu un t. t. Šos lītas toliokai vesšonai atdutas Latgolas Zemes Padumei.

Beidzes kongress naktī ar „Dīvs, svetej Latviju”.

¹ Burti.

² Kongresā piedalījās [Jakubs Dzenis](#), [Pēteris Dzenis](#).

³ Redaktora vai redakcijas piezīme.

⁴ Dekāns, aizguvums no poļu vārda *dzekan*.

⁵ Kongresa sagatavošanā un norisē piedalījies [Kazimirs Leitāns](#), [Jānis Leitāns](#).

⁶ Kongresa sagatavošanā un norisē piedalījies [O.Broks](#), [Jezups Broks](#).

⁷ Skatīt 2. atsauci.

⁸ Sarakstā minētas 47 personas, uzvārds „Kindzuls” minēts divas reizes. Iespējams, ka raksta autora rīcībā bija informācija par personām, kuras kandidējušas uz Latgales Pagaidu Zemes padomi, bet nav iekļautas galīgajā padomes sastāvā, kurā bija 36 locekļi.